

II – Општи и специфични циљеви ране интервенције

Циљ ране интервенције је да спречи или минимализује настанак развојних сметњи и поремећаја и да на тај начин обезбеди активно и што успешније и самосталније учешће детета у друштвеном животу. Она је усмерена на подстицање сензомоторног, емоционалног, социјалног и интелектуалног развоја детета.

Специфични циљеви:

- Унапређење развојних потенцијала деце изложене факторима ризика који утичу на правилан развој
- Максимално искоришћење развојних потенцијала деце са сметњама у развоју.

III – Циљна група

Директну циљну групу чине деца од 0 до 6 година која на диференцијално дијагностичкој процени показују неки степен заостајања у моторичком, интелектуалном, комуникативном, говорно – језичком, социјалном, емоционалном развоју, развоју пажње и понашања, вида и слуха и деца која су изложена неком фактору ризика.

Индиректну циљну групу чине породице и окружење.

IV – Инструмент процене

За процену способности и постигнућа деце користиће се Чутурићева скала процене развојних способности.

Након урађене дефектолошке дијагностике и психолошке процене за свако дете, стручни тим израђује индивидуални план и програм вежби.

V – Временске норме за третман

Деца од 0 до 3 године могу имати од 1 до 3 третмана недељно.

Деца од 3 до 6 година могу имати од 1 до 2 третмана недељно.

Третман се може обављати индивидуално или у групи до 6 деце.
Један третман траје до 30 минута.

VI – Показатељи типичног развоја

Узраст од 0 до 18 месеци

РАЗВОЈ ПЕРЦЕПТИВНИХ СПОСОБНОСТИ

- препознаје ликове и предмете на слици (пас,мачка...)
- брзо локализује извор звука

ИНТЕЛЕКТУАЛНИ РАЗВОЈ

- проналази скривени предмет
- тражи предмете изван видног поља
- на захтев показује предмете из непосредне околине
- на захтев показује на себи три дела тела (око,глава,нос)
- после показивања ставља 4 шољице на 4 тањирџића
- почеци симболичке игре

СОЦИО-ЕМОЦИОНАЛНИ РАЗВОЈ

- страх од непознатих особа достиже врхунац

- реагује на своје име
- имитира једноставне активности укућана
- понавља активност којој се укућани радују
- скида ципеле и чарапе,откопчава рајсфершлус
- придржава чашу док пије;покушава да једе кашиком
- јак страх при одвајању од блиских особа
- игра се само у присуству друге деце
- јављају се знаци љубоморе ;негодује када друго дете привлачи пажњу

МОТОРНИ РАЗВОЈ

- Ходе уз држање за једну руку (12)
 - Спусти се уз придржавање да би дохватио предмет(12)
 - Пузи (12)
 - Стојећи без подршке одржава равнотежу(13)
 - Само иде десет корака(13)
 - Чучне и устане (14)
 - Самостално хода (15)
 - Трчи укруг(16)
-
- Хвата ситне предмете опозицијом палца и кажипрста (хват „клевшта“) (12)
 - Убацује дугмад у посуду (12)
 - Опонаша шарање оловком по папиру (12)
 - Више користи једну руку (12- 15)
 - Прецизно хвата и ставља ситне предмете у флашицу(13)
 - Ставља две коцке једну на другу (13)
 - Гради кулу од три коцке (15)
 - Ставља круг у рам (16)

ГОВОРНИ РАЗВОЈ

- разуме једноставне налоге (дај,иди,дођи)
- показује интересовање за предмете и особе из окружења
- има оноματοпеју

- изражава се појединачним речима
- има у речнику око 20 речи
- употребљава једну реч као замену за реченицу
- почиње да користи фразу од две речи
- именује поједине делове тела и предмете на сликама
- укључује се у певање и рецитовање песмица
- скраћено изговара дуже речи
- изговара вокале, гласове и поједине фрикативе (ј, в..).

Узраст од 18 до 24 месеца

РАЗВОЈ ПЕРЦЕПТИВНИХ СПОСОБНОСТИ

- исправна слику извртнуту наопако
- само разгледа сликовницу
- локализује звук из друге просторије

ИНТЕЛЕКТУАЛНИ РАЗВОЈ

- користи средства у решавању проблема
- доводи предмете у међусобни односи делује једним предметом на други
- савлађује једноставне препреке
- показује 5 делова тела на захтев
- издваја један предмет из гомилена налог
- придружује идентичне облике и боје у одговарајући скуп (два облика или боје)
- учење увиђањем

СОЦИО-ЕМОЦИОНАЛНИ РАЗВОЈ

- скида гаћице,панталоне,капут и јакну,затвара рајсфершлус
- пије само из шоље
- углавном је суво ноћу
- почетак паралелне игре;игра се поред вршњака,повремено им даје или показује играчку
- почетак интересовања за групне активности
- изражена љубомора
- реагује на емоционални израз одраслог(емпатија)

МОТОРНИ РАЗВОЈ

- Гура ногом лопту (18)
 - Седа само на столицу (18)
 - Скакуће на обе ноге уз придржавање(18)
 - Пење се уз степенице уз држање за једну руку(18)
 - Узима, носи и премешта предмете(18)
 - Трчи(20)
 - Шутира лопту без губитка равнотеже(20)
 - Отвара врата(20)
 - Силази низ степенице уз држање за руку(21)
 - Пење се уз степенице без придржавања(24)
 - Подиже предмет са пода без придржавања(24)
 - Окупираност једном активношћу која се понавља (љуљање, клађење, скакутање, треперење рукама, окретање у круг(24)
-
- Гради кулу од пет коцака (18)
 - Имитирајући вуче праве црте оловком по папиру (18)
 - Баца предмете без одређеног правца(19-24)
 - Листа књигу страну по страну(19)
 - Вади ситне предмете из флашице(19)
 - Котрља лопту и ваљак(20)
 - Ужива у играма бацања и хватања(22)
 - Окреће чигру(23)
 - Једр чорбасту храну кашиком(24)
 - Ниже перле на конац(24)
 - Савија папир напола(24)
 - Гради кулу од шест коцака(24)
 - Неспретно хвата, тремор руку(24)

ГОВОРНИ РАЗВОЈ

- има у активном речнику око 150 речи
- појава прве реченице од 2 речи (именица,глагол)
- слуша приче и зна неколико краћих песмица
- учествује у дијалогу са одраслим особама
- зна своје име и презиме
- именује предмете из околине и на сликама
- извршава 2 повезана налога (узми и донеси)
- користи именице,глаголе и заменице у говору
- говор је аграматичан
- изговара вокале,плосиве и већину фрикатива

Узраст од 24 до 36 месеца

РАЗВОЈ ПЕРЦЕПТИВНИХ СПОСОБНОСТИ

- препознаје фине детаље на слици
- препознаје себе на слици
- именује једну боју
- проналази одређену књигу по изгледу
- разликује хладно од топлот
- спарује коректно 4 облика(куг,квадрат,троугао и правоугаоник)
- разврстава жетоне по боји или по величини (3 боје или величине)

ИНТЕЛЕКТУАЛНИ РАЗВОЈ

- даје «још један»
- гради мост од 3 коцке по моделу
- слаже 4 коцке у квадрат
- разликује и разврстава велико и мало
- групише идентичне облике и боје у одговарајући скуп (три облика или боје)
- извршава три налога
- учава количину мало –много
- даје два предмета на захтев
- игра се често симболичких игара
- игра улоге(васпитача, продавца, доктора,...)
- понавља 3 боје или реченицу од 4 речи
- поставља питања: Шта је ово?,Ко је то?, Како?
- препознаје најдужу од три линије и највећу од три лопте

СОЦИО-ЕМОЦИОНАЛНИ РАЗВОЈ

- остаје краће са непознатом особом
- облачи делове одеће (ципеле, чарапе,гаћице)
- иницира властиту игру
- прихвата игру ЈА- ТИ
- зна своје име
- на време тражи ношу
- не мокри ноћу
- носи чашу са водом без просипања
- ужива помажући одраслима у активностима(брише прашину...)

- придружује се групно вођеној игри(Ринге раја)
- каже свој пол и годие старости
- користи фразе учтивости: молим,хвала,извини
- игру често прати говором
- покушава да поспреми играчке
- добија нападе беса при спутавању и сл.

ГОВОРНИ РАЗВОЈ

- развија активан речник око 500,чак и до 1000 речи
- вербално изражава своје потребе
- поставља и одговара на питања
- има вербалну иницијативу
- зна више кратких песмица
- користи предлоге,придеве,множину,прошло време,личне заменице,одричан облик
- развија реченицу од око 3 речи
- усваја све фрикативе у говору
- говор је све мање аграматичан.

Узраст од 3 до 4 године

СЕНЗОМОТОРНИ РАЗВОЈ

КРУПНА МОТОРИКА

- кратко стоји на једној нози
- трчи брзо и стабилно
- стално је у покрету
- маршира у ритму музике
- хода по правој линији ногу пред ногу, раширених руку
- силази низ степенице ногу пред ногу
- вози трицикл
- скаче с друге степенице
- у трку шутира лопту
- ужива у физичким активностима : трчању, скакању, пењању
- не може дуго да седи мирно

ФИНА МОТОРИКА И ПЕРЦЕПЦИЈА

- једе виљушком
- гради кулу од осам(са 3.године) до 10 коцака (са 4.године)
- почиње да црта објекте(куће,фигуре)
- покушава да нацрта човека – глава и удови
- копира дијагоналну линију
- савија папир по дијагонали
- фина моторика шаке, прстију и руке није доминантна-шака и прсти функционишу као просто продужење руке
- прецртава квадрат
- поглед усмерава у даљину , ка хоризонту
- слика воденим бојицама

САЗНАЈНИ РАЗВОЈ

РАЗВОЈ ПЕРЦЕПЦИЈЕ

- разликује хладно од топлог
- спарује коректно 4 облика (круг,квадрат, троугао и правоугаоник)
- разврстава жетоне по боји или величини (3-4 боје или величине)
- разликује и препознаје звукове и гласове
- коректно спарује 8 облика (са 4.године)
- примећује недостатке на цртежу
- схвата однос између дела и целине
- спаја слагалицу од 12 делова
- препознаје ствари опипавањем без гледања

ИНТЕЛЕКТУАЛНИ РАЗВОЈ

- разликује и разврстава оно што је велико и оно што је мало
- групише идентичне облике и боје у одговарајући скуп (3 облика или боје)
- извршава 3 налога
- уочава односе количине мало-много
- даје 2 предмета на захтев
- игра се често ко бајаги игара
- понавља 3 броја или реченицу од 4 речи (са 3.године)
- поставља питања (Шта је ово?Ко је то?Како?)
- препознаје најдужу од 3 линије и највећу од 3 лопте
- пребројава 4 предмета у низу
- разврстава после показивања логичке блокове према 2 атрибута (Нађи црвени круг)- са 3.године
- решава једноставне проблемске ситуације(Шта радиш кад си гладан?)
- понавља 4 броја или реченице од 6 речи (са 4.године)
- гради мост од 3 коцке по унапред датом моделу
- саставља слику од два дела
- наставља започети низ (одређене низове боја, облика или величина)
- из гомиле од 10 елемената одбројава 4 предмета
- разврстава после показивања логичке блокове према 3 атрибута (Нађи велики црвени круг)-са 4. године
- најбоље учи кроз игру и истраживање од руке ка глави
- учи претежно захваљујући крупној мускулатури,а не ситној
- воли да подражава одрасле кроз игре за које је потребна машта- костимирањем,драматизовањем и сл.
- учи по моделу

СОЦИЈАЛНО-ЕМОЦИОНАЛНИ РАЗВОЈ

- уме да каже ког је пола и колико има година
- користи учтиве фразе:молим,хвала,извини

- игру честопрати говором
- покушава да спреми играчке
- интензивно изражава осећања
- опажа и исправно тумачисложена осећања,потребе, особине и намере одраслих и деце на основу израза лица,понашања и интонације
- потребна му је помоћ у решавању конфликта
- показије приврженост и нежност пема млађој деци
- воли да се игра са другима,али је то још у великој мери паралелна игра
- неометано се игра са вршњацима ако има довољно простора,средставаи надзора одраслих
- воли да буде третирано као старије,али му је потребан надзор
- успостављена је контрола дефекације и мокрења(потребна му је помоћ у тоалету)
- разуме саморегулацију понашања, али има тешкоће у томе
- лако се наљути кад није по његовом
- током игара и свакодневних активности често се супротставља другима и ривализира
- покушава да реши конфликт
- почињу прва заљубљивања
- кооперативна игра са вршњацима
- почетак прихватања једноставних правила игре
- самоиницијативно се поздравља са одраслима
- почиње емоционално повезивање
- појава емоција (стида,зависти,наде,поноса,прва естетска осећања)
- пријатељски настројено,причљиво,дружељубиво
- пажња кратко траје
- може да доноси одлуке које су у његовом интересу
- воли да му се повере неки послови за одрасле(постављање стола,слагање одеће,...)
- старији четворогодишњаци понекад су забринути,плашљиви,имају ноћне море
- учи по моделу
- лако их је преусмерити са неприхватљивог понашања на прихватљиво
- мале драматизације и игре улога помажу му у овладавању социјалним вештинама
- може да научи основе договарања

ГОВОРНИ РАЗВОЈ

- користи реченицу од 3-5 речи
- у речнику има око 1500 речи
- усваја африкате у говору
- говор је разумљив за околину
- вербално изражава емоције

- зна своје име,пол и године
- поставља питања и укључује се у дужи дијалог са одраслима
- одговара на једноставна питања
- слуша и разуме приче око 10-15 мин
- зна песмице од 2-3 строфе
- разуме и објашњава функцију предмета
- разликује прошло и будуће време.

Узраст од 4 до 5 година

СЕНЗОМОТОРНИ РАЗВОЈ

КРУПНА МОТОРИКА

- ужива у физичким активностима –трчању,пењању,скакању
- не може дуго да седи мирно
- каткад изглеа трапаво,беспомоћно,просипа,судара се,пада
- учи кроз игре које ангажују крупну моторику
- трчи мењајући правац
- скакуће на једној нози
- стоји на прстима
- хода брзо уназад,скакуће и брзо трчи,моторне способности укључује у игру
- прескаче конопац
- побољшана је контрола крупне моторике
- активно је, али је у стању да контролише своју физичку активност
- прихвата ограничења и следи правила
- испоњава висок ниво енергије,ретко показује умор,захтева активне игре

ФИНА МОТОРИКА И ПЕРЦЕПЦИЈА

- ниже ситне перле; сипа песак или воду у мале посуде
- ужива у манипулативним активностима
- црта човека(шематски,у виду геометријских облика)
- сече маказама по закривљеној линији
- самостално се свлачи и облачи,пере зубе и чешља се
- разликује однос тешко-лако
- боји цртеже

- прецртава троугао
- црта кућицу, дрво, људску фигуру (у 3 до 6 детаља), а фигуре на цртежу су препознатљиве
- с лакоћом слаже слагалицу од 10 до 15 делова
- комбинује више од 2 геометријска облика у цртању и конструисању
- повлачи рајсфершлус, закопчава дугмад, везује пертле уз помоћ одрасле особе, брзо се облачи
- воли да склапа и расклапа предмете, облачи и свлачи лутке
- хвата малу лопту обема рукама
- једном руком прави куглицу од папира

САЗНАЈНИ РАЗВОЈ

РАЗВОЈ ПЕРЦЕПЦИЈЕ

- разврстава жетоне по боји или величини (4 боје или величине)
- спарује коректно 8 облика
- примећује недостатке на цртежу
- схвата однос између дела и целине
- спаја слагалицу од 12 делова
- препознаје ствари опипавањем без гледања
 - разврстава облике по облику, боји или функцији
 - препознаје извор бола
 - вид је потпуно развијен; разуме сигнале на семафору

ИНТЕЛЕКТУАЛНИ РАЗВОЈ

- повећано је интересовање за бројеве, мерење и упоређивање
 - развијају се способности менталне репрезентације објеката, акција и догађаја
 - предвиђа последице својих физичких акција и планира акције
 - учи претежно захваљујући крупној мускулатури, а не ситној
 - воли да подражава одрасле играма за које је потребна машта
 - учи по моделу
 - саставља слику од 4 дела
 - оријентише се у времену (дан-ноћ, јутро-подне-вече, сада, пре, после)
 - пребројава до 10 и одбројава тражени број предмета (до 10)

- препознаје и пише бројеве до 5
- понавља реченицу од 8 речи или низ од 5 бројева
- увиђа сличности било које природе(боје,облике,величине)
- воли да подржава друге
- најчешће ради нешто само на један начин
- сазнања су везана за оно што види и опажа другим чулима
- анимизам у мишљењу-неживе ствари сматра живим
- најбоље учинативно,испитујући конкретне материјале
- мишљење је још на прелогичком нивоу
- у стању је да следи сложену инструкцију која подразумева везивање различитих начина понашања (реагује правилно у игри Ноћ и дан на инструкцију одраслог :Кад кажем дан-устани,а кад кажем ноћ-седи)

СОЦИЈАЛНО-ЕМОЦИОНАЛНИ РАЗВОЈ

- почеци кооперативне игре са вршњацима
- брзо се наљути ако није по његовом
- тежи да реши конфликт иако за то не располаже вербалним средствима
- још му је потребна помоћ одраслог у регулисању изражавања и контроли осећања
- зна која се понашања од њега очекују у самоконтроли,али има тешкоће да се понаша у сладу са очекиваним
- има повремене изливе беса и агесије које брзо оправдава туђим понашањем
- спонтано нуди своје играчке и ствари другима,жели да привуче и стекне пријатеље и изражава задовољство када је у њиховом друштву
- појава првих заљубљивања
- расте интересовање за полне органе
- дете је комплетно овладало коришћењем тоалета
- јављају се страхови од мрака,имагинарних бића
- ужива у драмским играма с другом децом
- поставља себи сто
- организује игре с вршњацима
- ужива у дружењу, шали се и задиркује да би привукло пажњу
- преферира игру с истим полом
- укључује се у разговор са одраслима
- може да одложи задовољавање потребе
- воли да сарађује и да помаже,да буде добро
- воли правила и рутину
- важно му је да добије одобрење за нешто
- потешна су му доследна и пажљиво планирана упутства да би се осећало сигурним

- може да се бави неком мирном активношћу седећи 15-20 минута без прекида

ГОВОРНИ РАЗВОЈ

- има реченицу од 4-8 речи
- речник садржи око 2000 речи
- има све или 90% гласова у говору
- усваја латерале и глас Р
- поставља питања у вези значења речи
- може да преприча сопствене догађаје
- одговара на питања у вези прича које слуша
- говор је углавном граматичан
- стално богати речник новим речима
- влада конкретним појмовима
- користи везнике и проширену реченицу.

Узраст од 5 до 6 година

СЕНЗОМОТОРНИ РАЗВОЈ

КРУПНА МОТОРИКА

- скакуће на једној нози
- стоји на прстима
- повећава се прецизност покрета брзина кретања
- осећа физички немир и нестално се понаша због раста и промена
- брзо се замара
- хвата лопту једном руком
- вози бицикл

- прескаче канап обема ногама
- везује пертле
- игра бадминтон
- облачи се само

ФИНА МОТОРИКА

- разликује однос тешко-лако
- боји цртеже
- прецртава троугао
- црта куцицу, дрво, људску фигуру(3-6 детаља)
- усредсређено је на задатак
- поглед му је управљен ка предметима који су близу
- оловку држи са три прста
- хвата малу лопту обема рукама
- једном руком прави куглицу од папира
- fine моторне вештине и даље су недовољно усвршене
- уобичајено је преокретање слова и цифара
- палцем мозе да додирне сваки прст
- преписује сва штампана слова
- погађа лоптом циљ
- прецртава ромб
- користи резач за оловке
- сече и лепи једноставне облике
- може да прати редове у књизи

САЗНАЈНИ РАЗВОЈ

РАЗВОЈ ПЕРЦЕПЦИЈЕ

- препознаје извор бола
- правилно именује разне боје
- вид је потпуно развијен, разуме значење сигнала на семафору
- оштрина вида скоро да је иста као код одраслих
- симболи детету постају све важнији
- дете ствара причу слажући цртеж по цртеж
- слова су већа и неуреднија јер жури док пише
- видно поље се шири и готово је исто као код одрасле особе(са 7.година)
- способно је за периферно виђење
- развијена је способност активног, перцептивног претраживања и анализе(анализа разлика међу сличним сликама, проналажење једноставније слике у сложеној)

ИНТЕЛЕКТУАЛНИ РАЗВОЈ

- саставља слику од 4 дела (са 5.година)
- оријентише се у времену(дан-ноћ,јутро,подне,вече,сад,после,пре)
- решава задатке типа ко има више?
- пребројава до 10 и одбројава тражени број предмета (од 10)
- препознаје и пише бројеве до 5
- понавља реченицу од 8 речи или низ од пет бројева
- увиђа сличности било које природе (боје,облике,величине,светлине)
- почиње да исписује бројеве
- дете зна која му је лева рука, а која десна
- извршава 3 налога дата заједно
- број елемената у скупу адекватно означава бројком
- на вербални налог може разврстати логичке блокове према 4 атрибута(боја,облик,величина,дебљина)
- броји 13 коцки
- прави степенице од 10 коцака пошто му је модел склопљен
- наводи разлике8оно по чему се разликује дрво –стакло)
- јављају се почети логичких операција класификације,серијације,кореспонденције и конзервације
- представља количину цртежом
- почиње са рачунањем решавањем проблема у себи,али тек пошто овлада тим вештинама на конкретном материјалу
- почиње са основним рачунањем помоћу новцаопробава се у сабирању и одузимању
- стиче искуства са практичним мерењем и размеравањем(песка,воде,мерењем стопама,коцкама,...)
- даје употребне дефиниције(Шта је оловка?-Оловком цртамо и пишемо.)
- памти изглед једноставних конструкција и у стању је да их репродукује без модела
- почиње да схвата прошлост уколико је у тесној вези са садашњошћу
- боље разуме просторне и функционалне односе него раније

СОЦИЈАЛНО-ЕМОЦИОНАЛНИ РАЗВОЈ

- у потпуности је овладао коришћењем тоалета
- страхови од мрака,имагинарних бића
- самостално поставља себи сто
- преовлађују игре с децом истог пола
- развој такмичарског духа
- кооперативна игра и разумевање правила
- ужива у прихватању одговорности
- показује потребу да буде вођа
- чешће се сукобљава вербално уместо физички

- склоност одбацивању појединца и прекиду дружења
- организовање игара
- одлагање задовољења потреда
- тешкоће у децентрирању(сагледавању из позиције другог)
- потебе за подршком и одобравањем одрасле особе
- на прелазу између 5 и 6 година испољава несигурност и несталност
- само користи комплетан прибор за храњење
- само себи прави сендвич
- чисти своју обућу
- иде у комшилук
- може му се поверити мања сума новца
- поштује правила у игри са вршњацима
- сагледава ситуацију из угла друге особе
- показује заштитнички однос према млађој деци
- бира омиљног друга/ омиљену другарицу
- ужива у сарадничкој активности
- изразито осетљиво на похвалу и критику, најмања похвала делује подстицајно, а критика га обесхрабрује , чак и повређује
- препознаје своја осећања среће, љубави, беса, разочарења,...
- изливи беса, задиркивање, жалбе и тужакање често су начини на које преиспитује свој однос са ауторитетом

ГОВОРНИ РАЗВОЈ

- извршава тростепене налоге
- има граматички исправне реченице
- реченицу чине 6-8 речи
- речник садржи 2500-3000 речи
- континуирано развија свој речник
- зна целе рецитације
- самостално препричава приче и догађаје
- изговара све гласове
- флуентно говори
- дефинише једноставне појмове

VII – Програм вежби

1. Вежбе стимулације развоја деце изложене фактору ризика

Узраст од 0 до 18 месеци

Сензорно – перцептивне активности

- Практично упознавање особина предмета, његову величину, облик, боју, тежину, материјал, звучност... кроз активности додиривања, стискања, бацања, ређања на различите начине, отварањем, затварањем, подизањем, ношењем, премештањем, испуштањем и сл.

Интелектуалне активности

- Истраживање околине у циљу упознавања свега што окружује дете (предмете, животиње, појаве, збивања);
- Обезбедити довољно најразличитијих предмета и материјала (кутије различите по величини и материјалу, пластичне флашице различитог облика и боја, разнобојни папир, стиропор, вату, лопте, коцке различите по величини и боји...);
- Скретање дететове пажње на радње које се обављају, на ситуације, на изразе лица и расположења;
- Омогућити детету да се на великом огледалу види у целини ;
- Показивање делова тела (око, нос, уво, глава, рука, нога) изоловано као и приликом одређених активности;
- Скривање предмета иза једног, а одмах затим иза другог заклона док још дете није дошло до њега (премештање предмета из руке у руку, испод једне па друге кутије и сл.), игре скривања (жмурки) уз усмеравање детета у тражењу;

- Активности у којима се откривају узрочно-последичне везе (подизање и враћање детету бачене играчке и сл.);
- Подстицање на извршавање једноставних налога (дај руку, пружи ногу, донеси лутку, стави предмет у кутију, извади предмете из кесе);
- Решавање једноставних проблемских задатака (да нешто дохвати, досегне помоћу другог предмета, да извуче предмет из нечега итд.)

Активности за стимулацију развоја социо-емоционалних односа

- Свесно испуштање и бацање играчака
- Додавање играчака на захтев
- Показивање и демонстрирање другој особи
- Како се воли
- Игре за развијање радозналости
- Игре за одржавање пажње
- Скривалице
- Имитативне игре
- Активности које доприносе сазнању о себи
- Традиционалне игре

Развој говора и комуникације

- развој моторике усана, језика, непца
- усмеравање пажње на говор људи
- слушање и имитирање звукова
- изговарање одређених фонема
- стимулисање прве речи која има значење
- развој иницијалне комуникације (реч-гест)
- разумевање и извршавање једноставних налога
- препознавање и показивање на захтев именованих предмета и слика

- показивање и именовање појединих делова тела
- употреба до 50 речи
- -слушање прича, укључивање у певање и рецитовање песмица
- -употреба фразе од 2 речи са 18. месеци
- -употреба прве реченице (именица-глагол).

РАЗВОЈ КРУПНЕ МОТОРИКЕ

Програм вежби за:

- усавршавање већ усвојених моторних образаца са тенденцијом смањења погрешака
- успостављање равнотеже у стојећем положају
- стимулација првих самосталних корака
- развој чучња и враћање у стојећи положај
- стимулација трчања
- успостављање равнотеже, достизања висина пењањем на столицу, кревет и степенице уз помоћ руку и ногу
- успостављање самосталног хода
- усмеравање ка циљаним активностима до играчке и одређеног места

РАЗВОЈ ФИНЕ МОТОРИКЕ

(ОКУЛО-МОТОРНА КООРДИНАЦИЈА И ПРАКСИЈА)

Програм вежби за:

- манипулисање ситним предметима уз визуомоторну контролу
- стимулација игре са оловком и папиром
- перцепција облика и величина у једноставне шаблоне

Узраст од 0 до 24 месеца

Сензорно-перцептивне активности

- Освајање простора кроз моторичке активности
- Уочавање његових карактеристика преко чула
- Упознавање особина предмета посматрањем, додиривањем, мирисањем, ослушкивањем и упоређивањем
- Стицање искуства у вези укуса и мириса (опипава, мирише, проба, упоређује укусе ...)
- Игре у песку, сликање прстима

Интелектуалне активности

- Извођење једноставних класификација кроз игру, манипулативне активности различитим материјалом за грађење, убацивање пресипање ношење
- Развијање способности представљања у виду менталних слика, употребе симбола и знакова
- Игре скривања
- Имитирање неких радњи, кретања и јављања животиња, возила и сл.
- Препознавање слика из сликовнице
- Показивање делов тела на себи и другом
- Решавање проблемских ситуација у којима дете не може непосредно да дохвати руком предмет

Активности за стимулацију развоја социо-емоционалних односа

- Заједничке, практичне активности детета и одраслог
- Показивање и демонстрирање другој особи

- Завршавање задатака које је одрасли започео
- Решавање сукоба
- Игре сарадње
- Имитирање
- Скривалице
- Игре „кобајаги“
- Одлагање
- Извршавање налога
- Игре улога
- Експериментисање детета са сопственим понашањем, које му показује које акције потичу од њега, а које од предмета или од других људи
- Игре пред огледалом, које показују детету шта позиче од њега и шта припада њему
- Традиционалне игре

Развој говора и комуникације

- показивање и именовање појединих делова тела
- разумевање и извршавање два повезана налога
- слушање прича и гледање слика
- развој речника до 150 речи
- стимулисање изговора гласова
- стимулисање дијалога са одраслима
- стимулисање употребе просте реченице
- употреба именица и глагола у оквиру просте реченице
- изражавање својих жеља и намера

РАЗВОЈ КРУПНЕ МОТОРИКЕ

Програм вежби за:

- усавршавање већ усвојених моторних образаца са тенденцијом смањења погрешака
- успостављање самосталног, стабилног и реципрочног хода

- иницирање поскакивања на обе ноге
- успостављање самосталног и циљаног чучња и враћање у првобитни положај
- успостављањедечјег хода уз и низ степенице са придржавањем
- стимулација трчања
- одржавање равнотеже уз помоћ лопте или играчке (шут)

РАЗВОЈ ФИНЕ МОТОРИКЕ

(ОКУЛО-МОТОРНА КООРДИНАЦИЈА И ПРАКСИЈА)

Програм вежби за:

- бољу контролу оловке на папиру, повлачење правих линија
- слагање коцки у вис
- бољу контролу предмета који држи као припрема за самостално храњење

Узраст од 24 до 36 месеца

Сензорно-перцептивне активности

- Истраживање и уочавање просторних односа (близу – далеко, испод – изнад)
- Уочавање, препознавање и разликовање изгледа и послова одраслих, природних појава, животиња, предмета и њихових особина, делова и целине
- Игре папиром (цепкање, савијање, сечење)
- Цртање, сликање воденим бојама, темперама
- Моделовање

Интелектуалне активности

- Конструктивне активности (грађење куле од 6 до 8 коцака)
- Решавање проблема
- Слагалице (саставити целину од два – три дела)
- Имитативне и стваралачке игре

- Пантомима (да дете погоди шта одрасли ради)
- Слика – предмет (да дете пронађе предмет који одговара предмету са слике)
- Класификација предмета (узимати предмете из једне кутије и разврставати их у две до три кутије на којима је назначено шта треба да се стави)
- Генерализације (врши уопштавања на основу класификација)
- Бројне количине (уочавање појмова мало – много, један – много, један –један, један – два)